

ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY II

Pohled do minulosti – Německá menšina v České republice – Česká státní idea ve zkouškách doby

Pohled do minulosti

Němci do Čech přicházeli ve třech velkých přistěhovaleckých vlnách. První z nich byla vyvolána již koncem XII. a počátkem XIII. století přemyslovskými panovníky. Druhá, oblévající převážnou část XVI. století, byla spojena s náboženskou reformací. Poslední zasáhla země české v XVII. století po bělohorské katastrofě. V průběhu dalšího věku germanizační úsilí přistěhovaného německého obyvatelstva, posilované jazykovými i dalšími centralizačními opatřeními Marie Terezie a Josefa II., přivedlo český národ a český jazyk na samý okraj záhuby.

Obranná reakce národního organismu začala působit téměř v poslední možný historický okamžik. Obrození bylo zázračným zmrtvýchvstání češství, na němž na cestě ke konstituování moderního českého národa usilovně a s velkými obětmi pracovaly celé generace našich předků.

V průběhu XIX. století náš národ, který se dopracoval významných úspěchů v oblasti ekonomické, kulturní i duchovní, též početně rostl. Jeho zdravé sebevědomí se projevovalo i v dlouhodobém zápasu s Němci o právo na existenci ve vlastním historickém prostoru, o české školy, vědecké instituce, o zrovnoprávnění českého jazyka s němčinou v Čechách, o zrovnoprávnění dosud stále utiskovaného českého národa.

V průběhu druhé poloviny XIX. století český živel začal výrazněji pronikat i do pohraničního území, obývaného dosud převážně Němci, kteří již tehdy považovali tento prostor za německý. Nežádoucím přílivu Čechů na jimi téměř již germanizovaném území se Němci postavili na odpor. Koncem roku 1890 se konalo sčítání lidu. I když nebyla zjišťována národnost obyvatelstva, nýbrž pouze jeho obcovací řeč, Němci pocítili nebezpečí. Odpověděli surovými útoky proti české menšině, žijící v hranicích zemí Koruny české.

„Nastávající všeobecné sčítání lidu bylo příčinou, že útrapy českých menšin v krajích smíšených dostoupily míry nesnesitelné. Očista takzvaného ‚uzavřeného území‘ od živilů českých byla prováděna s neslýchanou brutálností. Německá tisková kancelář rozházela v oněch krajích statisíce ‚návrhů ke všeobecnému sčítání‘, jimiž poučovala německý lid, jak si má počínati, aby počet Čechů stlačen byl na míru nejmenší. Čechové buď násilím nebo klamným výkladem významu obcovací řeči donucováni, aby za svou obcovací řeč udávali němčinu. Srdcelomné byly zprávy, které každý den přicházely o pronásledování, jež bylo snášet těm, kdož nechtěli zapřít národnost svou. Byly to výmluvné důkazy smířlivosti německé.“

Toto násilné pronásledování českých menšin pokračovalo a stupňovalo se i v dalších letech. Za příklad štvání Němců v českém pohraničí proti Čechům může sloužit prohlášení výkonného výboru německých poslanců z 24. srpna 1896 a zejména výzva přijatá na sjezdu německých měst v září téhož roku. Cílem všech těchto výzev a akcí bylo rozdělení Čech na čistě německé ‚Deutschböhmen‘ a české vnitrozemí, kde však měli vládnoucím národem zůstat rovněž Němci....

Německý poslanec dr. Russ ... zdůraznil: ‚Jest ... sice správně, že jest všeobecné rakouské státní občanské právo. Čech nemá však v Teplicích více nebo méně práva než v Mödlingu nebo v Inšpruku... ‚. Příkladem ohromné zuřivé protivládní a proti-české demonstrace se stal 11. července (1897) Cheb. Zpravodaj Národních listů napsal: ‚Ode dneška není Germania irredenta pouhou frází, dnešním dnem naši Němci se svými poslanci v čele zcela otevřeně přiznali, že baží po připojení k velkému Německu... ‚. Kdo dnes uviděl ty zuřící davy, kdo slyšel ten nelidský řev, ten jedině je s to potvrditi, co pravíme. Hagenbeck své šelmy nechal do nejvyšší míry vyhladověti, budou z nich praví beránci proti této laji, která dnes po celý den řádila v ulicích Chebu.‘ Odpoledne většina demonstrujících v čele s poslanci přešla z Chebu do nedaleké obce Waldsassen již na bavorském území, kde byly opět pronášeny věty o hrozném pronásledování Němců v Rakousku a žádána pro ně pomoc Němců říšských.... ‘

Povzbuzeni ‚mavním‘ úspěchem chebských výtržníků chopili se Němci ‚v uzavřeném území‘ pokud možná ještě rázněji ‚očistovacího‘ díla. Zprávy o pronásledování a týrání Čechů se množily. Ze Štětí, z Chabařovic, z Teplic, z Mostu, z Havran. z Liberce, z Ústí, z Jablonce a z jiných měst oznamovaly se děsné násilnosti na českých menšinách páchané, marně dožadovali se pronásledování ochrany státních úřadův.

Jako příklad protičeského štvání v pohraničním území Čech ocitujeme ještě z letáku v té době rozšiřovaného v Žatci: ‚Stále nesnesitelnějším stává se vystupování podružného českého lidu v německých Čechách. Nejrzejším způsobem roztahuje se tento hluboce pod námi stojící slovanský národ na německém území, s posměchem a úšklebkem chodí nám vstříc tento cizinec na německé pádě, prudkými nájezdy útočí na naši řeč a državu, zkrátka všechno, co na německý život upomíná, chce tento český lid zničit. Němečtí měšťané a majitelé domů, němečtí průmyslníci v Žatci: nadešel konečně čas k bezohlednému boji za německou národnost a za německé právo. Již prolil tento barbarský národ i krev našich německých bratří, chcete ještě horších věci doznat od této polocivilizované hordy. ... Zbrojte k boji! Prvním výpadem na našeho odvěkého nepřítele budiž, že vy, němečtí měšťané a majitelé domů, všem Čechům byty vypovíte a žádný Němec jim nesmí popřáti přístřeší. Zvláště pak dávejte pozor na české úředníky. Žádný Němec nesmí již pod jednou střechou bydlet se svým úhlavním nepřítelem. Proto vypovídání z bytů, ale také vypovídání českých dělníků a služek. ... Ti Němci, kteří našeho vyzváni neuposlechnou a českému lidu nadále práce a bytu dopřávají budou, poznamenali se sami.‘

Německé protičeské demonstrace podpořil i známý německý historik Th. Mommsen, který v článku Němcům v Rakousku (označeném průhlednou šifrou Th.) doporučil: ‚Budte tvrdými. Rozumu lebka Čechů nepřijme, avšak ranám i ona porozumí!‘ Jeho pravnuke, profesor dr. Hans Mommsen, profesor historických věd v Bochumi, je členem společné komise českých a německých historiků.

Koncem listopadu roku 1897 došlo v Žatci k brutálnímu protičeskému pogromu... ‚podniknuta organizovaná výprava proti českému lidu a jeho majetku. Zuřivci pálili, pustošili a drancovali místnosti českých spolků a obydlí českých soukromníků, ohrožující i život nenáviděných příslušníků českého národa. A krutě pronásledovaným nedostalo se náležité ochrany dříve, než až dílo surové msty vykonáno, ačkoli příslušné úřady včas byly upozorněny na záměry zuřivců a důtklivě za pomoc žádány.‘ (Citace z díla A. Srba Politické dějiny a z díla Od nastoupení Badeniova do odstoupení Thunova).

I další léta odmítali rakouští a čeští Němci vzdát se svého vládnoucího postavení v říši. Maďaři též trvali na své nadřazenosti. Rakousko-Uhersko se proto nemohlo

stát federací rovnoprávných národů. Přesto až v průběhu první světové války čeští političtí představitelé začali opouštět myšlenku přestavby Rakousko-Uherska.

„Teprve když za války téměř všechny evropské národy a státy a roku 1917 i USA se spojily v obraně a odporu proti pangermánskému nebezpečí, bylo možné a vzhledem k podřízenosti rakouských a zejména českých Němců... pangermánskému imperialismu přímo nutné habsburské Rakousko rozbít. V tomto smyslu je třeba říci, že ne Masaryk a Češi rozbili Rakousko, ale pangermánsky orientovaní Němci...“ (Z. Šolle, Století české politiky, Praha, 1998, str. 223).

Německá menšina v České republice

I.

Po skončení odsunu zůstalo v Československé republice asi 250 000 Němců. Pod tlakem celkové poválečné situace se mnozí z nich ke své národnosti následně ani nehlásili, někteří se dokonce přikláněli k národnosti české či slovenské. I smíšené sňatky zeslabovaly vztah sounáležitosti jednotlivců k menšině. Nepřehlédnutelnou roli sehrávaly též administrativní a politické tlaky, jejichž účinnost zvyšovala neexistence dalších vhodných alternativ.

V roce 1950 se v ČSR konalo sčítání lidu. Přiznání se k jakékoliv národnosti bylo více či méně svobodným rozhodnutím každého občana. K německé národnosti se přihlásilo 165 117 osob (1,3% obyvatelstva). Zákonem č. 134/1953 Sb. získali všichni Němci, kteří v té době měli trvalý pobyt na území ČSR československé státní občanství, a to dokonce i ti, kteří o československé občanství nepožádali.

V roce 1961 se k německé národnosti menšině hlásilo 140 402 osob. V následujících několika letech však více než 48 000 z nich se legálně vystěhovalo z ČSR do SRN a Rakouska.

60. léta přinesla všem občanům republiky nový ústavní zákon o československé federaci a ústavní zákon č. 144/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice.

Jeho článek 1 uváděl: „Československá socialistická republika, jako společný stát českého a slovenského národa a národností žijících na jeho území... zabezpečuje maďarské, německé, polské a ukrajinské (rusínské) národnosti možnosti a prostředky všestranného rozvoje.“ Toto ústavní vybočení správným směrem mělo však v praxi jen úzký prostor k naplňování. Umožnilo, kromě dalšího, též vznik Kulturního sdružení občanů ČSSR německé národnosti (KSONN). Základ k jeho strukturám byl položen v červnu 1969.

Další desetiletí byla ve znamení pokračujícího asimilačního procesu. Počátkem 70. let se k německé národnosti přihlásilo 85 663 osob, z toho v ČR 80 903. V roce 1980 to bylo již jen 61 129 osob (0,4% obyvatelstva), z toho v ČR 58 211. Roku 1991 deklarovalo německou národnost 53 970 osob, z toho v ČR 48 556. (Uvedená čísla při porovnání s jinými zdroji se řádově o stovky liší.)

Po listopadu 1989 se však celková situace německé menšiny v ČR i v SR začala celkem rychle měnit. K oživení národnostního života přispěla celá řada nejrůznějších faktorů.

II.

Jistou konstantou německého národnostního života bylo kulturní sdružení. V 80. letech mělo kolem 8 000 členů organizovaných v 60 místních organizacích. Jeho vedení i konkrétní činnost byly ovlivněny, tak jako i další občanská sdružení, předlistopadovou dobou. Toto se však části českých Němců nelíbilo.

K nespokojencům patřil též Walter Piverka, který v 60. letech stál u zrodu Kulturního sdružení. Zejména tato kvalifikace převážila, aby byl zvolen poslancem České národní rady. V období normalizace však musel z politiky odejít. Brzy po listopadu 1989 se ke své činnosti vrátil. Začal organizovat Svaz Němců, který po registraci MV ČR v březnu 1990 působil v rámci Občanského fóra. Proto pro pana W. Piverku nebylo nijak těžké, aby se znovu stal poslancem ČNR. K cílům Svazu Němců (SN) patřila zejména politická, občanská a kulturní rehabilitace československých občanů německé národnosti, péče o německý jazyk, mládež, zavádění německé výuky na školách, posilování tradic.

Když KSONN dostatečně nereagovalo na nové politické skutečnosti, postoupila liberecká organizace jeho předsednictvu usnesení, v němž požadovala odstoupení vedení, zrušení platných stanov, vytvoření akčního výboru a okamžité zahájení jednání se zástupci Svazu Němců.

SN měl jednu obrovskou výhodu. Vyvíjel činnost v rámci OF, které v tu dobu mělo v ČR rozhodující postavení. S menší nadsázkou lze říci, že to, co požadovalo OF, se také stalo. Velmi významnou skutečností byl i určitý tlak ze zahraničí. Dr. P. Pithart, čelní představitel OF, se stal předsedou vlády ČR. Jedna z jeho prvních zahraničních cest vedla do Mnichova. Zde, jak tvrdí „Sudetendeutsche Zeitung“ z 20. 7. 1990, došlo k prvnímu oficiálnímu jednání mezi „sudetskými“ Němci a Čechy.

Ministerský předseda dr. P. Pithart se údajně sešel i s vedením „sudetoněmecké“ skupiny. Andreas Götze uvádí: „V červenci 1990 upozornil jeho mluvčí (SdL, pozn. red.) Franz Neubauer v rozhovoru s předsedou české vlády Petrem Pithartem na zvláštní situaci zhruba 120 000 Němců žijících v ČSFR (statistické údaje ČSFR však uváděly necelou polovinu uvedeného počtu, pozn. red.). Vyjádřil názor, že podpora při řešení politických, kulturních a hospodářských problémů této skupiny je žádoucí.“ Na vlnách této přízně nebylo těžké pro SN získat podporu mezi německou menšinou, zvláště když KSONN bylo zeslabováno dlouhodobější vnitřní krizí.

V říjnu 1990 se jeho novým předsedou stal minulostí nezatížený Walter Sitte ze Šumperka. A. Bienert byl ve funkci tajemníka, již vykonával od roku 1980, nově potvrzen. Konference rozhodla, že KS bude napříště vystupovat pod názvem Svaz Němců – Kulturní svaz v ČSFR. Ani po provedení personálních změn a dalších reformách SN-KS nebyl ochoten spolupracovat s odsunutými Němci z Československa sdruženými v tzv. Sudetendeutsche Landsmannschaft (SdL). To byl také jeden z důvodů vedoucích členy k výstupu z organizace. Nespokojenci již od léta 1990 zakládali nové svazy, např. na Liberecku, Chebsku, Opavsku a Hlučínsku. Stoupající organizační roztržičnost německé menšinu podněcovala sjednocující tendence. Váda SRN i SL tomuto úsilí napomáhaly. Představy SN i SN-KS o vlastní dominanci v jednotné organizaci vedly k patové situaci.

III.

Německá menšina v Československu procházela dlouholetou asimilací. Počátkem 80. let nebyla schopna ani vlastní reprodukce. Zdálo se, že spěje k zániku. Ještě na jaře roku 1991 ji proto německá vláda hodlala poskytnout jen omezenou pomoc,

zaměřenou na oblast kulturní a jazykovou. ... Tento postoj se během roku poněkud změnil. Zejména Sudetoněmecké krajaňské sdružení a bavorská vláda poukázaly na národnostní skupinu v Československu, která se dostala na pořad dne při mezivládním projednávání Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci.“ (Andreas Götze, Německá menšina v České republice po roce 1989, Praha 1999).

Původně sporná stanoviska k zakotvení práv německé menšiny v ČSFR, jejich rozsahu a formulaci ve smlouvě, našlo souladný výraz v článku 20, který zní:

1. Smluvní strany plní minimálně politické závazky zakotvené v dokumentech KBSE, zejména v dokumentu Kodaňské schůzky o lidské dimenzi KBSE ze dne 29. června 1990, jako závazky právního charakteru.
2. Proto příslušníci německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice, to znamená osoby mající československé státní občanství, které mají německý původ nebo se hlásí k německému jazyku, kultuře nebo tradici, mají zejména právo – jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny – na svobodu projevu, zachování a rozvíjení své etnické, kulturní, jazykové a náboženské svébytnosti bez jakýchkoliv pokusů o asimilaci proti jejich vůli. Mají právo vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.
3. Příslušnost k německé menšině v České a Slovenské Federativní Republice je záležitost osobního rozhodnutí každého člověka, která s sebou pro něj **nesmí přinést žádné znevýhodnění**.
4. Každý příslušník německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice je v souladu s výše uvedenými ustanoveními povinen chovat se jako každý státní občan tak, že se řídí povinnostmi, které vyplývají ze zákonů tohoto státu.
5. Česká a Slovenská Federativní Republika **umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů Spolkové republice Německo podpůrná opatření ve prospěch německé menšiny nebo jejich organizací**.

Z textu vyplývá, že příslušnost k německé národnostní menšině chápe smlouva velmi široce. Patří k ní nejen osoby mající německý původ, ale také ty, které se hlásí k německému jazyku, kultuře nebo tradici. Dovedeme si vůbec dnes představit, **jaký dopad v praxi může mít extenzivní výklad tohoto ustanovení? Nebo byl někým předvídaný a chtěný?**

Pro německou menšinu má zvláštní význam i ustanovení uvedené v odstavci 5, které umožňuje SRN a jejím organizacím poskytovat pomoc přímo. Úprava postavení Čechů a Slováků v SRN, obsažená v následujícím článku smlouvy, je viditelně slabší. Především jim nepřiznává statut národnostní menšiny, přestože desítky tisíc Čechů a Slováků přicházely do Německa již v průběhu minulých století.

V současnosti jich tam žije, a to zčásti již po několikátou generaci, pravděpodobně ne méně než Němců na území ČR. Za velmi podstatné lze považovat skutečnost, že národnostní práva mají charakter individuální. Jejich nositeli jsou jednotliví občané a ne nějaké pomyslné národnostní skupiny.

V souvislosti s uvedeným vzniká otázka, zda smlouva, místo aby zakotvovala a upravovala menšinová práva, neměla spíše obsahovat jen odkaz na příslušnou mezinárodní úpravu menšinových prav. Pokud by tak činila, vyhnula by se zmíněné nevyváženosti.

IV.

V září (1992, pozn. red.) pozvalo Sudetoněmecké krajanské sdružení pracovní skupinu německých svazů v Československu do Bad Kissingu v Bavorsku. Schůzky se opět zúčastnil i předseda Kulturního svazu. V Bad Kissingu bylo dohodnuto vytvoření Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku jako reprezentací všech Němců, žijících v České republice. Požadavek Kulturního svazu o paritní zastoupení byl přijat a modifikován v té podobě, že se nová reprezentace měla skládat ze zástupců jednotlivých regionů podle klíče, který se řídil výsledky sčítání lidu v roce 1991. Tato koncepce byla do značné míry ovlivněna organizační strukturou Sudetoněmeckého krajanského sdružení. Jedenáct regionů dohodnutého Shromáždění odpovídalo výrazně 14 krajům, podle kterých se skládá SdL a byly považovány za reprezentaci všech československých občanů německé národnosti v Čechách na Moravě a v (českém) Slezsku. 8. září 1992 sdělil tiskový mluvčí SdL, že ustavující zasedání Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo stanoveno na listopad v Praze a do té doby byl W. Piverka zvolen mluvčím pracovní skupiny.

Již 24. 10. v Liberci na zasedání pracovní skupiny došlo mezi jejími členy k prudkému názorovému střetu. Padla i slova o „páté koloně“ v Československu. Tato slova byla jednak odsudkem zaměření činnosti jedné skupiny funkcionářů, zejména jejich vize menšinové organizace a jednak signalizovala hluboké a dlouhodobější organizační rozdělení českých Němců.

Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (SN) vzniklo listopadu 1992 v Liberci jen díky velkému úsilí Sudetoněmeckého landsmanshaftu (SL) a jeho tehdejšího mluvčího Franze Neubauera, který tam vyslal svého osobního tajemníka Heinze Löfflera. Shromáždění tehdy konstatovalo, „že Němci žijící v Čechách, na Moravě a ve Slezsku jsou etnickým společenstvím, které je součástí **sudetoněmecké národnostní skupiny**“. Právě kvůli tomuto podřizování se landsmanshaftu, odmítlo Kulturní sdružení zapojit se do SNČMS.“ (J. Kovařík, Právo, 24. 11. 2000).

Prezidentem vzniklé organizace se sídlem v Liberci se stal L. Scholz, který byl předsedou liberecké organizace. Vyhlášeným cílem SN, registrovaného u MV ČR. dne 19. 1. 1993, byla seberealizace německé národnostní menšiny. Následující období bylo ve znamení vzniku dalších regionálních svazů.

Ještě před nimi vznikala střediska česko-německého porozumění. Potřebné finanční prostředky na jejich zařízení poskytla vláda SRN prostřednictvím SL.

„Koncepce rozsáhlé sítě česko-německých kontaktních středisek v ČR vznikla poměrně rychle a byla uskutečněna během roku po parafování československo-německé smlouvy. Původní koncepce předpokládala devět středisek a to v Praze, Chebu, Českých Budějovicích, Chomutově, Liberci, Moravské Třebové, Šumperku a Opavě. Tento výběr lokalit odpovídá zhruba rozmístění Němců v ČR. Podrobnější pohled však ukazuje, že několik okresů s nejvyššími počty Němců nedisponuje vlastním střediskem. Další pohled na organizační strukturu Sudetoněmeckého krajanského sdružení napovídá větší shodu. První konzultace o kontaktních střediscích proběhly na mnoha místech mezi zástupci tzv. domovských okresů a komunálními představiteli. Teprve v další fázi plánování, tj. když šlo o zprovoznění středisek, byli přizváni tuzemští Němci.“ (Andreas Götze, Německá menšina v České republice po roce 1989, Praha 1999).

Budování struktur SN, označovaného některými českými Němci za pátou kolonu, zřizování česko-německých kontaktních středisek za účinné pomoci funkcionářů odsunutých Němců z Československa, vypracování Československo-německé smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci se zřejmě dařilo díky „zvláštnímu“

vztahu, který mělo ve volbách vítězné Občanské fórum jak k uspokojování potřeb německé menšiny v ČR, tak i k SRN. Připomeňme si, že od roku 1990 do počátku léta 1992 byl dr. P. Pithart předsedou vlády ČR. OF mělo velkou většinu i ve FS ČSFR. V. Havel, prezident ČSFR J. Dienstbier, ministr zahraničních věcí ČSFR, oba dva čelní představitelé OF, podepsali již zmíněnou nevyváženou mezistátní dohodu. Jistě i někteří místní činitelé OF se tehdy žadaným způsobem angažovali. To vše probíhalo z části již v podmínkách připravovaného rozbití ČSFR. Proto obhajoba českých a slovenských národních zájmů, československých státních zájmů byla velmi ztížena. To je druhá strana skutečnosti.

V roce 1993 bylo sídlo SN přeneseno do Prahy. Jeho samovolně si přisvojované právo mluvit jménem celé německé národnostní menšiny v ČR od počátku zpochybňovala KS a to prostým poukazem na skutečnost, že ve svazech hlásících se k SN, je organizována pouze jedna desetina osob, které se přihlásily k německé menšině v roce 1991.

V.

Německá menšina žijící v zemích Koruny české, později v Československu a v současnosti v České republice, měla vždy velký zájem na svém vlastním zastoupení v zákonodárném orgánu. Její funkcionáři jsou si dobře vědomi toho, že jeden či dva poslanci, zastupující některé z německých občanských sdružení, nikdy nemohou být politickou silou napomáhající k dosažení stanovených menšinových citů. Toto poznání, obohacené o znalosti činnosti německých politických stran v předmnichovském Československu a spojené se zvláště příhodnými podmínkami pro šíření a prosazování i některých požadavků odsunutých Němců z Československa, které existovaly za politické dominance OF v ČR v letech 1990–1992, vedlo k založení přípravného výboru tzv. Demokratické strany Sudety (DSS). O cílech jím sledovaných přesvědčivě mluví následující citace: „**DSS/DPS (strana měla německý název a zkratku, pozn. red.) je stranou Čechů a sudetských Němců i lidí jiných národností a státních příslušností, žijících na území ČSFR i mimo její hranice. Tímto se tato strana stává nadnárodní ... se zasazuje o urovnání mnohaletého sporu mezi Čechy a Němci formou přijatelnou pro obě strany (majetkové vyrovnání) bez páchání dalších křivd, přiznání sudetským Němcům a jejich potomkům československého občanství i když nemají trvalé bydliště v ČSFR, umožnění účasti sudetských Němců a jejich potomků na malé i velké privatizaci, zastavení či zbrzdění veřejných dražeb sudetoněmeckého majetku, prosazování práva na sebeurčení, práva na vlast, identitu a rozvíjení svébytné kultury ve své vlasti pro sudetské Němce, kteří jsou tím nejpřirozenějším pojítkem mezi Čechy a Němci...** podporuje a pomáhá zkvalitňovat přátelské soužití Čechů a Němců v oblasti Sudet i jinde na území ČSFR. Toto přátelství a pocit společné odpovědnosti Čechů a Němců ke společné zemi, bude aktivně rozvíjet...

DSS/DPS naváže úzkou spolupráci se Svazem vysídlenců v SRN, Rakousku i v jiných zemích Evropy i zámoří a spolu s nimi bude řešit stávající problémy ku prospěchu Čechů i sudetských Němců... Na základě vzájemného odpuštění a pochopení, **budovat pocit sounáležitosti Čechů a sudetských Němců a obou pak k zemi, ve které žili a budou žít oba národy opět společně a jednotně.**“

Program podepsal Jaromír Blümel, předseda přípravného výboru DSS, a Lubomír Duda, mluvčí. Jak tito pánové naplňovali v praxi slova programu o vzájemném soužití a pochopení mezi Čechy a Němci, o urovnání sporů a přátelském soužití? Jeden příklad za mnohé. V říjnu 1992 napsali otevřený dopis předsednictví Liberálně

sociální unie, zejména jejímu předsedovi prof. Trnkovi a místopředsedovi ing. L. Dvořákovi. Několik vět z jeho obsahu: „...Stanovisko vaší strany, lépe řečeno koalice stran, je přímo prodchnuto nepřátelstvím vůči sudetským Němcům a jejich potomkům, hanebně a zločinně vyhnáným Benešovými nacionalisty. Vyhnání 3 500 000 sudetských Němců, konfiskací, zničením a rozkradením jejich majetku a kulturního dědictví... Vyčíslit nelze ztráty na životech během tzv. „odsunu“, neboli vyhnání, přišlo o život skoro čtvrt milionu osob. Způsob, jakým tyto osoby přišly o život, odporuje všem lidským představám. Tito lidé byli zločinně utýráni, zastřeleni, ubiti i zaživa upáleni, ženy s holými zadky posazovány na děti přibíjeny hřeby na vrata stodol, topeny, těhotným ženám byla rozřezávána břicha. ...Tehdejší řádění zfanatizované lůzy lze srovnat snad jen s nájezdy Čingischána.“

Zvláště majetkové otázky stály již od počátku v popředí zájmu zakládané strany. Její funkcionáři velmi dobře věděli, co mají činit příslušné ústavní orgány České republiky. Především měly zrušit „Benešovy dekrety“ a vrátit veškerý majetek původním sudetoněmeckým vlastníkům.

Takto viděl hospodářský rozvoj „Sudet“ Klaus Jarosch, chomutovský rodák a marketingový poradce průmyslových koncernů v Mnichově. Jistě ne bez důvodu kritizoval stav životního prostředí v severních Čechách. V této souvislosti si však dokonce položil otázku, zda vláda ČR, která podle jeho názoru nic rozhodného pro jeho zlepšení nekonala, vlastně nevraždí obyvatelstvo.

J. Blümel se též „proslavil“ vystoupením v České televizi v lednu 1993, kde se kromě dalšího zmínil o sloupech elektrického vedení, vyhazovaných do vzduchu. Když na 1.–3. 3. 1993 přípravný výbor DSS připravoval v Plzni za účasti zahraničních hostů, z nichž jeden byl podle údajů tisku známým nacistou, sympozium o „Benešových dekretech“, zejména o dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, míra trpělivosti české veřejnosti již byla překročena. Primátor Plzně prof. MUDr. Z. Mráček reagoval slovy: „Považuji tyto urážlivé hrubé výroky... i za útok na současnou politiku naší vlády. Jsem nucen o této skutečnosti informovat jak činitele vlády ČR, tak i velvyslanectví SRN v Praze. Jsem přesvědčen, že nově vznikající politická strana, která se již na svém přípravném zasedání představuje takovým způsobem, nebude moci získat žádné místo v našem politickém životě. Dialog mezi Čechy a Němci je možný a nutný, v žádném případě však tímto tónem a na této úrovni.“

Na Generální prokuraturu ČR i Krajskou prokuraturu v Plzni přicházely podněty k zahájení trestního stíhání proti J. Blümelovi a L. Dudovi pro podezření ze spáchání trestných činů hanobení republiky a jejího představitele, podněcování národnosti nesnášenlivosti a podněcování k záškodnictví.

J. Blümel v tu dobu, kdy Krajský úřad v Plzni plnil své zákonné povinnosti, pocítil neodolatelné nutkání k cestování. Zdržoval se delší dobu mimo území republiky. Předmětem vyšetřování byla i skutečnost, že přípravný výbor DSS byl podle tehdy platného zákona o politických stranách „... oprávněn vyvíjet pouze činnost směřující ke vzniku strany...“ Toto zákonem vymezené oprávnění přípravný výbor DSS hrubě a dlouhodobě porušoval, jak jednoznačně vyplývá z jeho výše uvedené činnosti. Sympozium o dekretch prezidenta republiky se nekonalo v ani v jiném českém městě. Přípravný výbor „Demokratické strany-Sudety“ se sám rozpustil, aniž by mohl vkročit do dříve vyšlapaných stop jiné „sudetoněmecké“ strany. Nadto myšlenku politické strany česko-německé či strany německé menšiny v ČR dokonale a dlouhodobě zprofanoval.

VI.

V roce 1900 pražský rodák Walter Kotrba založil Kruh přátel česko-německého porozumění. Jeho členy jsou jednak Němci, mezi nimiž je i značná část odsunutých z Československa, jednak Češi. Sídlo Kruhu je v bavorském Řezně. V Berlíně vydává časopis Comenius, v Plzni česko-německý Informátor. Ve funkci předsedy, jednatele a dvou členů představenstva, působí vždy představitelé obou národností. V současnosti je předsedou Kruhu Rudolf Kűchler a akademický architekt Josef Hýzler.

Kruh usiluje celou svou činností především o smíření jak mezi jednotlivci, tak i mezi českým a německým národem. Požadavky, které vznáší SL vůči ČR za trvalé a rozsáhlé podpory bavorské vlády, Kruh odsuzuje. Považuje je za překážku klidného sousedství, otrávaného duchem revanše. Přesvědčuje i prosté členy SL o nutnosti česko-německé spolupráce. Stanovy Kruhu obsahují i následující ustanovení: „Čechy s Prahou by ve svém srdci měly co nejdříve znovu získat centrální význam v Evropě, který jim historicky i zeměpisně náleží.“ Emblém Kruhu, Karlův most v pozadí s Hradčanami, symbolizuje mostní oblouk mezi Západem a Východem ve středu Evropy.

V čele Kulturního sdružení občanů ČR německé národnosti stojí Rosemarie Knappová. Ještě v nedávné době byly kontakty mezi tímto sdružením a Shromážděním Němců minimální. Každá z uvedených organizací má několik tisíc členů.

Určité změny se dotkly i Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ještě dříve několik slov k jeho názvu. Podíváme-li se do Landes-Zeitung, zjistíme, že jeho vydavatelem je Zemské shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. To je tedy jeho plný název. „Vztahy mezi Sudetoněmeckým krajanským sdružením a Shromážděním Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se vyjasnily během roku 1994. Delegation Shromáždění se už nezúčastnila oficiálně valného shromáždění SdL v Mnichově, nýbrž přicestovala o několik dní později a podepsala společné prohlášení, že každá organizace působí samostatně. Toto prohlášení je ovšem třeba chápat nejen jako reakci na napětí mezi těmito organizacemi. Šlo zároveň o symbolické kroky, kterými rozhodující síly uvnitř Shromáždění Němců chtěly reagovat na nepříznivé tony v ČR, které vyčítaly Shromáždění závislost na Mnichovu. A to je heslo, které dokáže i sebevstřícnějšímu místnímu politikovi bránit v konkrétních akcích.“ (Andreas Götze, Německá menšina v České republice po roce 1989, Praha 1999).

Již v listopadu roku 1994 Shromáždění ustavilo komisi pro otázky restituce původně německého majetku. Požaduje jeho navrácení zejména Němcům, kteří jsou občany ČR. Rozhodnutí Ústavního soudu ČR v případě Dreithaler je Shromážděním považováno za nový projev diskriminace německé menšiny. O její diskriminaci se mluví i v současnosti. Předseda pracovní skupiny CDU/CSU pro uprchlíky a vyhnance H. Koschyk, po jednání s prezidentem Shromáždění ing. H. Korbelem v Berlíně vydal 9. listopadu 2000 prohlášení, že „čeští občané německé národnosti jsou nadále v mnoha oblastech diskriminováni“. Poté následoval apel na vládu SRN, aby „se zasadila a rychle ukončení trvající diskriminace“. Tu Koschyk spatřuje i v tom, že Němci jsou vyloučeni z restitucí, nemají zastoupení v Parlamentu a nejsou zahrnuti do odškodnění v rámci česko-německého Fondu budoucnosti.

Diskusi o diskriminaci německé menšiny v ČR rozšířila poslanecká frakce CDU/CSU ve Spolkovém sněmu dotazem na vládu, zda je Němcům v ČR započítávána do důchodu doba, kterou strávili v poválečných internačních či pracovních táborech a zda současná česká praxe v tomto směru není jen dalším projevem diskriminace německé menšiny. Jaké jsou cíle této demagogie? Komu a čemu má sloužit?

O celkové situaci německé menšiny v ČR svědčí celá řada skutečností. V provozu je 13 center česko-německého setkávání, Shromáždění jich uvádí 21. Všechna střediska mají německou knihovnu, učebnu a společenské místnosti. V němčině vycházejí noviny, časopisy. Existují i německé školy, včetně gymnázia v Havířově. Činnost vyvíjí desítky německých organizací, spolků. V Radě pro národnosti při Úřadu vlády ČR jsou dva zástupci německé menšiny. Ve prospěch německých občanských sdružení **plyne z rozpočtu ČR** každoročně asi kolem 7 miliónů Kč. Ministerstvo zahraničí a ministerstvo vnitra SRN poskytují německé menšině v ČR asi 30 miliónů Kč. Uvedená finanční pomoc je zřejmě doplňována i z jiných zdrojů. Řada nadací poskytuje finanční či jinou pomoc německé menšině, jejím organizacím a též i českým proněmecky orientovaným subjektům. V roce 1993 byla na zasedání Shromáždění Němců v Chebu založena nadace Bohemia se sídlem v Opavě. Sociální činností se zabývá Nadace pro sociální podporu. K dalším nadacím, které napomáhají k šíření německého vlivu v ČR patří například Nadace F. Neumana, H. Siedla, K. Adenauera a B. Bolzana. Je skutečností, že některé z nadací mají úzké vztahy k církvím, politickým stranám, univerzitám a řadě občanských sdružení.

Česká státní idea ve zkouškách stohy

Němci odsunutí z Československa již v padesátých letech formulovali své požadavky vůči republice. Právo na vlast, právo na odškodnění a právo na sebeurčení mezi nimi dominovaly. Diskusi na uvedené téma vedli s přesídlenci již v prvních letech po únoru 1948 i někteří významní českoslovenští emigranti. O jednom z nich se zmiňuje i spisovatel a historik Bořivoj Čelovský. Ve své knize *Bezmocnost mocných* uvádí: „... Nejvíce mě ale na Peroutkovi zaráží, že ač dříve schvaloval Košický program a odsun Němců, v exilu byl jedním z prvních, kdo s nimi navázali kontakt. Jeho korespondence s odsunutým nacistou Neuwirthem je udivující.“

O požadavcích odsunutých Němců nejednou jednala i Rada svobodného Československa. „Je třeba říci, že názory většiny jejích členů se od Peroutkových podstatně lišily. Zenkel byl například jednoznačně toho mínění, že o své budoucnosti může vyjednávat jen domov, že nikdo v exilu toto právo nemá. V tom se dostává do souladu s komunistickou Prahou, za což si jím představovaný exilový orgán vysloužil od sudetských Němců nálepku, že jde o spolek plný zakuklených komunistů.“ (B. Čelovský c.d.)

Na vlastenectví protikomunistického československého zahraničního odboje však tyto útoky nemohly nic změnit. V současnosti se vlastenectví označuje pro změnu za projev postkomunistů, ne-li přímo komunistů. Je otázkou, zda obě nálepky nemají také společného autora.

Diskuse a odsunu byly v našem zahraničním odboji a i na domácí půdě pouhou druhořadou občasnou záležitostí, vnášenou víceméně do našich řad lidmi s proněmeckou orientací nebo dokonce nějak postižených za kolaboraci s Němci. Po období normalizace jejich nečetný houfec posílili někteří režimem postižení dřívější komunisté.

„Debatu o odsunu zahájil v roce 1997 slovenský historik Jan Mlynárik, kterému posloužil odsun jako výhodná zbraň ke generálnímu útoku proti centralistické Praze. Pod pseudonymem Danubius ve Svědectví Pavla Tigrida Mlynárik rozhořčeně de-

finoval odsun jako počin nemorální. Následující písemné debaty, která se táhla skoro po dvě léta, se zúčastnili mj. Toman Brod, Jiří Doležal, Milan Otáhal, Petr Pithart, Miloš Pojar, Petr Příhoda (všech šest se skrývalo pod pseudonymem Bohemus), Milan Hübl, Miloš Hájek, Zdeněk Mlynář, Václav Kural, Jan Křen a Vilém Prečan. Hlasy disidentů, skoro každý z nich v poněkud jiné tónině, vytvořily kantátu, která zněla příjemně uším členů Collegia Carolina a vůbec všech sudetských Němců. Křen souhlasil, že „ve věci odsunu je nutná **kritická národní sebereflexe**“ a uváděl, že německý problém je „v tomto ohledu pro Čechy jedním z **nejnaléhavějších** ...“

Křen byl nepochybně hybnou pákou úsilí disidentů přehodnotit české dějiny. Na schůzce v hotelu Tichý na Žižkově v únoru 1988 přednesl referát „Historické proměny češství“, v němž odsoudil snahy „režimu tzv. diktatury proletariátu zničit duchovně dřívější češství“ a „vyhladit národní historické tradice“. „... Právě tak se nikdo nepohoršoval, když brzy nato se tentýž muž postavil do čela úsilí nahradit dějiny českého národa společnými dějinami Čechů a Němců v Čechách a na Moravě.“ (Bořivoj Čelovský, Mnichovský syndrom, druhé vydání Praha, 2000, str. 29–30). Jedním z těch, kteří „nově chápali“ české dějiny byl i dr. P. Pithart. Není příliš známou skutečností, že je jedním z autorů knihy Češi v dějinách nové doby. Autorský kolektiv tohoto díla, jež vzniklo v předlistopadové době, se skryl pod jménem Podiven. V roce 1991 byla tato publikace vydána v nakladatelství A. Tomského za pomoci oxfordské nadace CEE PP. Pro poučení nevědomých, ale žádostivých, několik citátů z uvedeného díla: „Ani sjednocení západoslovanských kmenů pod vládou pražských knížat se neobešlo bez německé protekce, resp. bez nutnosti jejího zajištění. Z německých podnětů se tu etabluje feudalismus, z Německa přichází zvěstovatelé křesťanství (slibné cyrilometodějské setbě nebylo bohužel dopřáno vydat plody, zůstala tedy epizodou). Z Německa je přejímáno veškeré bohatství západokřesťanské – později ‚evropské‘ vzdělanosti. Němci jsou prvními latiníky i prvními budovateli českých měst... Státoprávní postavení České koruny jakožto říšského léna bylo odedávna závislé na Římské říši útvaru sice nadnárodním, který však byl dílem státotvorné iniciativy plemene německého. ...Němci byli od nepaměti spoluvůdci Čech, neboť samotné české etnikum – nutno si to konečně přiznat – na tento úkol nestačilo. Fyzická všudypřítomnost německého živlu, jeho kulturní převaha a větší sociální a psychologická rozvinutost nemohla – i kdyby Němci chtěli – Če*chům dopřát, aby si vypracovali ryze českou svébytnost (str. 38-40, c.d.).

Potýkání se češtvím s němečtvím má být podle Palackého červenou nití ve veškerých českých dějinách ne však ve smyslu jím předpokládaném jako potýkání rovnenných duchů (c.d. str. 41). Česká ‚instinktivní obava‘ z Německa i česká protiněmecká nálada, která se často mění v zášť, je diktována především geopolitickým zřetelem. ... Český strach z Německa je strachem slabšího. (c.d. str. 59). Prvotní novočeskou společnost a její svět je tedy třeba popsat jinak... K popisu její vnitřní rozrůzněnosti nám postačí označení ‚prostřednost‘. Budeme-li vážít její preferované hodnoty a zájmy, nevyhne se výrazu ‚přízemnost‘. A budeme-li se ptát po míře její sociálně psychologické zralosti, zjistíme možná ‚plebejství... Píšeme-li o boji za českou věc, o boji jazykovém, příp. státoprávním apod., je slovo ‚boj‘ vždy jen nadsázkou. Byla to spíše válka, kterou vedl malý český člověk, jemuž, jak jinak, sláma čouhala z bot. Heroismu v ní nebylo.“ (c.d. str. 77 a 80).

Někteří členové Charty 77 však šli ještě dále. „... katoličtí integralisté v Chartě 77 vydali v polovině 80. let zejména péčí tehdejšího mluvčího V. Bendy jako oficiální stanovisko Charty rozsáhlý text ‚Právo na dějiny‘. V zápětí následovaly zejména z řad početných chartovních historiků ostré a věcné protesty proti tomu, aby dokument byl představen veřejnosti jako dokument Charty. Představoval totiž světo-

názorově jednostrannou, odborně slabou totální revizi všech dosavadních odborných pohledu na naše dějiny.

Byly zde i četné nepravdy, nepřesnosti, jednostranné soudy. ba i pomluvy většiny československé historické obce.

Brzy nato titíž i další lidé názorově si blízcí založili ‚samizdat‘ Střední Evropa. Při vědomém ignorování chartovních oponentů časopis publikoval přemnohé kritiky a odsudky nejen historicko-materialistických, ale i přísně pozitivistických prací o našich i světových dějinách. Nevybíravě útočil jak proti ortodoxnímu stalinismu, tak i proti reformnímu komunismu, demokratickému socialismu, a to zejména proti liberální, antiklerikalistické demokratické Československé republice a jejím představitelům, proti Masarykovi a Benešovi zejména. Pro příklad uvádím alespoň: „Masaryk se do světových dějin zapsal gigantickým činem – rozbitím rakousko-uherské monarchie... Jelikož však to je dnes dosti rozšířené považované za velikou chybu, nutno i hlavního aktéra tohoto činu hodnotit spíše jako Herostrata než tvůrce. Relativně ke svým následovníkům zůstává i nadále osobnosti pozitivní, neboť na jeho místo zasedli zločinci“, (jeden z nich, Beneš) „spáchal mezinárodní zločin proti lidskosti, jímž byl barbarský odsun tři milionů Němců. Tím se zapsal v českých i světových dějinách do černé knihy nelidskosti za zločiny Stalina a Hitlera.“ (Střední Evropa, 1987, ing. Karel Groulík. V roce 1993 byla práce vydána v Českých Budějovicích pod titulem České bloudění 20. stoletím).

Takovéto a podobné paušalizující soudy pronikly, byť v kultivovanější, zjemnělejší podobě i do Dějin zemí Koruny české, které Ministerstvo školství zařadilo 24. 4. 1992 do seznamu učebnic jakožto „hlavní učebnici našich dějin pro středo- a vysokoškoláky

Autoři profilových partií učebnice patří většinou světonázorově k integralistickým katolíkům stejně jako dosavadní popřevratoví ministři školství – Vopěnka, Piřha, Pilip. Přímo do očí bijící je autorské favorizování Habsburků, podunajské monarchie... Jako špatný vtíp působí autorská pochvala Františka Josefa I. jako symbolu rakousko-uherské demokracie, nikdy předtím a nikdy potom nedosažené ... partií o osudu většiny československých Němců jsou věnovány víc než dvě stránky, navíc s dvoustránkovým obrázkem. A obsah? Téměř kopie názorů „Sudetendeutsche Landsmannschaft“. (Doc. dr. Luboš Kohout, CSc., z přednášky Křivé zrcadlo „Dějiny zemí Koruny české“ proslovené v roce 1997).

„Mezi státními myšlenkami na území České republiky dnes zvláštní místo zaujímá představa o nutnosti těsnějšího spojení nebo dokonce splynutí českého národa s národem německým či s Německem. ...“

Základní kodex zpochybnění české státnosti vycházející z myšlenky co nejtěsnějšího sblížení českého národa a Německa byl rozpracován některými českými intelektuály. Jeho význam vzrostl po ‚sametové revoluci‘ s příchodem V. Havla do prezidentské funkce. V různých obdobích s různým akcentem se zastánci této představy odvolávají zvláště na Pekařovu přednášku Smysl českých dějin publikovanou roku 1928 a Rádlovu knihu Válka Čechů s Němci z roku 1928; k vyvrcholení této doktríny patří práce E. Vajtauera Český mytus, vydaná v roce 1943; časem se ke zlatému fondu této koncepce jistě přiřadí i rozsáhlý spis Podivena (jde a pseudonym P. Piřharta, P. Příhody a M. Otáhal) Češi v dějinách nové doby. ... Pro ilustraci lze ukázat přehled nejčastěji používaných argumentů z uvedených prací:

Teze č. 1: Kultura v Čechách není původní, je německá. ... I Podiven uvádí, že není zdaleka vyloučeno, že před „...pustnutím uchránil zemi i lid právě rekatolizační experiment“, čili „pobělohorské temno zachránilo Čechy před návratem

k barbarství...“. Během obrození navíc podle Podivena „**v čele národa stanuli duchové mělci a ... národ si z úsporných důvodů zúžil zorné pole“.**

Teze č. 2: České národní povědomí je umělá a možná škodlivá fikce. ... Odlišnost Čechů a Němců je pouze jazyková. Češi a Němci jsou „**dva kmény sobě pokrevně tak příbuzné, jako jsou severní a jižní Italové, jako francouzští Keltové a Frankové a příbuznější než občané Spojených států severoamerických“**, píše E. Rádl.

Teze č. 3: Politické spojení s Němci je pro Čechy blahodárné. Všichni citovaní autoři obviňují F. Palackého, že jako politik bez vědecké cti učinil obsahem českých dějin zápas s Němci a tím svedl Čechy a Němce na scesti, zanesl mezi ně svár. ... K této tezi pak E. Vajtauer dodává, že „**vždy je nám jako národu nejlépe, když jsme s Říší spojeni nejužěji“.**

Teze č. 4: Čechům a Němcům je vlastní církevní sounáležitost, která vyrůstá z německé státní ideje.

Teze č. 5: „**Sociálně ekonomická civilizace přišla do Čech z Německa.**“ (Oskar Krejčí, Český národní zájem a geopolitika, Praha 1993, str. 82–86).

Je podivuhodné, že právě vyznavači a hlasatelé těchto a podobných germanofilských názorů, začali pociťovat neodolatelnou povinnost(?) se neustále na nejrůznějších místech, velmi vynalézavými způsoby a ve všech formách smiřovat s odsunutými Němci.

Hromadným písemným smiřováním slyňula 90. léta. Společné prohlášení sto pěti českých a sudetoněmeckých intelektuálů, novinářů, studentů a dalších veřejně činných občanů, známé jako „Smíření 95 mezi Čechy a sudetskými Němci“, bylo zveřejněno 28. 3. 1995 současně v Praze a v Bonnu. 13. 2. 1996 následovala petice „Cesta ke smíření“ již podepsala téměř stovka signatářů. „Bez strachu z minulosti“ byla další petice s podpisy 78 veřejně činných osobností. Byla zveřejněna 29. 9. 1998. Uvedeným materiálům jsou některá tvrzení a požadavky společné. „...Před půlstoletím nařídila tehdejší československá vláda vyhnání více než tři milionů Němců z českých zemí a ze Slovenska... . Navrhujeme proto neprodleně zahájit jednání mezi českou vládou a politickou reprezentací sudetských Němců.“ (Smíření 95)

„V první řadě jde o odsouzení vyhnání sudetských Němců a všeho, co s tímto osudovým aktem souviselo... . Česká politická reprezentace... shledá, že k dohodě nelze dospět bez účasti sudetských Němců vyhnaných z Československa...“ (Cesta ke smíření).

„Ty z české strany byly a dosud jsou zatíženy následky poválečných křivd, zejména majetkovými konfiskacemi a fyzickým pronásledováním Němců vyhnaných z českých zemí. Po více než půl století je morální a politická destruktivnost těchto aktů zřejmá. ... Zejména neprospívá českému právnímu řádu, že u nás stále ještě platí tzv. Benešovy dekrety, které jsou pro svůj základ a princip kolektivní viny v zásadním rozporu s Listinou lidských práv.“ (Bez strachu z minulosti).

Mezi signatáři petice se pravidelně objevují např. jména: B. Doležal, Z. Hejda, R. Kučera, E. Mandler; jiná jsou vzácnější, např. P. Pithart, V. Malý. Zůstává nezodpovězenou otázkou, proč mezi nimi je i několik vysokoškolských pedagogů. Tito a další smiřovatelé terminologicky i obsahem jimi podepsaných petic přešli fakticky na pozice Němců odsunutých z Československa. V této souvislosti je jistě pozoruhodné, že zřejmě i většina reprezentovaná současnou vládní koalicí v SRN považuje požadavky a stanoviska přesídlených a jejich akcenty na minulost za nepřijatelné. Též značná část německé menšiny v České republice sdílí tento názor.

Tak se vytvořila velmi zajímavá situace. Většina Čechů a Němců se shoduje, že česko-německé vztahy musejí být budovány na principu spravedlnosti práva, rovnosti a vzájemné výhodnosti, aby byly přátelské.

Skupina českých profesionálních smiřovačů za podpory části českého tisku v německých rukou, značná část Němců odsunutých z Československa s pomocí Bavorska, zvláště pak křesťanských CDU/CSU, činí neustále pokusy o změnu v současných česko-německých vztazích. Cíl vytvořit z České republiky jednu ze spolkových zemí, jež by byla součástí SRN či nějakou autonomní složkou jakési německé střední Evropy je zcela neprůchodný. Jakékoliv náznaky k jeho naplňování povedou k těžkým komplikacím.

Dialog o odpuštění a smíření zahájili představitelé české a německé katolické církve již na přelomu let 1989 a 1990. Dopisy, které si vyměnili a poselství jež osobně tlumočili, byly vyváženější. Dějiny pro ně nezačaly rokem 1945. Viděli příčinnou souvislost mezi válečnými událostmi a následujícími ději.

Problematikou vysídlení Němců z Československa se v letech 1993–1995 zabývala též Českobratrská církev evangelická. Její stanovisko, obsahující i historický pohled na vývoj česko-německých vztahů, bylo publikováno v roce 1996. Nelze mu upřít značnou snahu dospět k objektivnímu hodnocení sledovaných dějů. Do jaké míry toto úsilí bylo úspěšné či nikoliv, lze posoudit z následující citace: „...Většina našich Němců, ať byly jejich motivy jakékoliv, se stala nástrojem nacizmu který rozpoutal dosud nejstrašnější válku všech dob... Politováníhodná role většiny českých Němců při likvidaci první Československé republiky a nastolení poměrů, které ohrožovaly i holou národní existenci Čechů (mj. právě plány na jejich vysídlení), přivodila většině Čechů trati trauma tak intenzivní, že obava z Němců přetrvává dodnes ve starší, ale zčásti i mladší generaci...“

Položme si otázku, zda smiřovací snahy jsou ovlivňovány jen neúplnou znalostí příslušných mezinárodních norem či více germanofilstvím nebo něčím dokonce ještě horším. Konkrétní odpověď se vždy může týkat jen konkrétního jednotlivce. Sledujme proto pozorně činnost známých usmiřovatelů, kteří ač nikým nepověřeni, si osobují právo mluvit i naším jménem. V nejednom případě budeme pravděpodobně moci zjistit, že příslušnému aktéru chyběla dobrá vůle. Celkový dopad uvedených aktivit značná část našeho národa povaluje za negativní. Stává se součástí úsilí širšího, nám nepříznivého. Prof. JUDr. V. Pavlíček, DrSc. k tomu říká: „Ačkoliv je Ústava ČR založena na principu občanském, nezná ani státní jazyk, je integrita českého národa a jeho historie objektem stupňovaných útoků. Pod hesly postkomunizmu, evropanství atd. se útočí na český nacionalismus, na demokratické hodnoty jeho národních tradic i tradic protinacistických. Skutečným cílem je destrukce českého národního vědomí, hrdosti na demokratické tradice vyjádřené v koncepcích Palackého a Masaryka a české státnosti.“ (Z přednášky *Národ a současnost*, proslovené v roce 1997).

Jsou jistě různé způsoby jak obhajovat naše životní zájmy. K nim jistě patří i podpora demokratické integrace Evropy rovnoprávných národů. Dřívějším integračním snahám přáli i TGM a dr. E. Beneš.

Připravil: dr. O. Tuleškov